

რეზიუმე

სამეცნიერო სტატიაში „რისკები ინოვაციურ ეკონომიკაში“ აღნიშნულია, რომ ინოვაციური ეკონომიკა წარმოუდგენელია რისკების გარეშე. რისკი არის საფრთხე, სავარაუდო ზარალი ან ზიანი, რომელიმე არასასურველი მოვლენის დადგომის შესაძლებლობა. რისკის ქვეშ უნდა ვიგულისხმოთ ალბათობა იმისა, რომ ფირმამ თავისი სამეწარმეო საქმიანობის შედეგად, შესაძლოა დაკარგოს რესურსების ნაწილი, ვერ მიიღოს დაგეგმილი მოგება ან გაუჩნდეს გაუთვალისწინებელი ხარჯები. ცხადია, ზარალი შეიძლება წარმოიშვას იმ შემთხვევაში, თუ ახალ პროდუქციასა და მომსახურებას ბაზარი არ მიიღებს, ან თუკი ინოვაციური მმართველობითი მეთოდები არ აღმოჩნდება ეფექტიანი.

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ ბიზნესის სხვა სფეროებთან შედარებით, ინოვაციურ ბიზნესში უფრო მეტი რისკია, რადგან სასურველის მიღების გარანტია ამ ტიპის საქმიანობაში პრაქტიკულად გამორიცხებულია.

ინოვაციური ბიზნესი და მასთან დაკავშირებული რისკების იმართება და რეგულირდება როგორც სახელმწიფო ისე ფირმის დონეზე. სახელმწიფო დონეზე მას ქვეყნის მთავრობა არეგულირებს, როგორც პირდაპირი, ისე არაპირდაპირი მეთოდებით. პირდაპირი რეგულირება მუდგანდებია ინოვაციური ბიზნესის დოტაციურ დაფინანსებაში, ხოლო არაპირდაპირ მეთოდს მიეკუთვნება ინოვაციური ფირმების შეღავათიანი დაბეგვრა გადასახადებით.

საკვანძო სიტყვები: ინოვაციური, რისკი, ბიზნესი, რეგულირება, პროგრამული, მიზნობრივი, ინოვაციური ბიზნესი.

აკაკი გვარუცაძე, ასოც. პროფესორი

Risks in innovative Economy

Akaki Gvarutsidze, professor

Summary

„Risks in innovative Economy“ are marked in Scientific article, that innovative business is inconceivable without risks. Risk is threat, estimated losses or damage, possibility of any adverse event. Under risk we should consider the probability that firm may loss the part of resources as a result of its entrepreneurial activity, it can't get the planned profit or to raise unforeseen expenses. It's clear the damage may arise in case when market does not receive the new products or service, or innovative managing methods will not be effective.

It should be noted, that there is more risk in innovative business compared to other areas of business, because the guarantee of desired result in this type of activity is practically impossible.

Innovative business and risks related to it manage and regulate on the level of State and Firm. The government regulates it on the level of state with direct and indirect methods. direct regulate reveals in subsidized financing of innovative business, also in program-targeted financing. Indirect methods consist preferential taxation taxes.

Key words: innovative, risk, adjustment, program-targeted, innovative business.

* * * * *

ინოვაციური ბიზნესი საბაზრო ეკონომიკის პირობებში წარმოადგენს ეკონომიკური განვითარების უმნიშვნელოვანეს პირობას. ინოვაციური ბიზნესის ქვეშ იგულისხმება კომერციული საქმიანობა ამა თუ იმ ფორმით, რომლის მიზანს წარმოადგენს მოგების მიღება ინოვაციების შექმნისა და გავრცელების გზით, ეროვნული მეურნეობის ყველა სფეროში.

ინოვაციურ ბიზნესს ახასიათებს პროგრესის სწრაფი ტემპები, მოდელების სწრაფი ცვლა, მომხმარებელთა მომავალი მოთხოვნების გაცნობა და მომენტალური დაკმაყოფილება, მჭიდრო კონტაქტი მომხმარებლებთან სიახლეების დანერგვის მიზნით და ა.შ. ინოვაციურ ბიზნესს საქმე აქვს ახალი პროდუქციის ან მომსახურეობის შექმნასთან, ათვისებასა და კომერციულ გამოყენებასთან. ეს პროცესი მთელ რიგ ეტაპებს მოიცავს. ესენია: ახალი იდეის დაბადება, იდეის შეფასება, ბიზნეს-გეგმის შედგენა, საჭირო რესურსების მოძიება, საცდელი ნიმუშების დამზადება და გამოცდა, გასაღების ბაზრების მოძიება და შესწავლა, ბაზარზე ახალი საქონლის წინ წაწევა, ბაზარზე „ნიშის“ მოპოვება,

ახალი საქონლის მასიური დამზადება.¹ ჩამოთვლილი ეტაპებიდან ყველაზე მნიშვნელოვანი არის გასაღების ბაზრების შესწავლა, ხოლო ყველაზე პრომატევადი ბიზნეს-გეგმის შედგენა. ბაზარი ინოვაციურ პროდუქციას არ იცნობს, ამიტომ ამ საქმის ინიციატორებს სჭირდებათ დიდი მუშაობა, რომ დარწმუნდნენ მიიღებს თუ არა მათ სიახლეს ბაზარი, „შეიჭრება“ თუ არა იგი ბაზარში და შეძლებს თუ არა უკვე არსებული კონკურენციას. ამისათვის მათ დასჭირდებათ კონკურენტი პროდუქციის შეფასება, მუშაობაში გათვალისწინება და აგრეთვე დიდი სარეკლამო-საინფორმაციო საქმიანობის ჩატარება მომხმარებლის ინფორმირების მიზნით ახალი სახეობის საქონლის გამოშვების შესახებ.

ინოვაციური ბიზნესი არის სიახლეების შექმნის და გამოყენების პროცესი რაც ორგანულად არის დაკავშირებული მოწინავე ტექნიკისა და ტექნოლოგიების ათვისებასთან, ორგანიზაციისა და მართვის ახალი მეთოდების დანერგვასთან. ყოველივე ეს კი გარკვეულ რისკებთან არის დაკავშირებული. ინოვაციური ბიზნესისათვის ყველა ის რისკია დამახასიათებელი, რაც საერთოდ ეკონომიკისათვის.

რისკი არის საშიშროება, სავარაუდო ზარალი ან ზიანი, რომელიმე არასასურველი მოვლენის დადგომის შესაძლებლობა. რისკის ქვეშ უნდა ვიგულისხმოთ ალბათობა იმისა, რომ ფირმამ თავისი სამეწარმეო საქმიანობის შედეგად, შესაძლოა დაკარგოს რესურსების ნაწილი, ვერ მიიღოს დაგეგმილი მოგება ან გაუზრდეს გაუთვალისწინებელი ხარჯები. ბიზნესის სხვა სფეროებთან შედარებით ინოვაციურ ბიზნესში უფრო მეტი რისკია, რადგან სასურველი შედეგის მიღების გარანტია ამ ტიპის საქმიანობაში პრაქტიკულად გამორიცხულია. ამერიკელი მეცნიერი ბ. ტეისი იმასაც ამტკიცებს, რომ ინოვაციურ ბიზნესში ლისკონტის განაკვეთად ბანკის პროცენტის გამოყენება და ამ დარგისათვის მისი ბაზად მიღება დაუშვებელია, რადგან ეს არის დარგი, სადაც წარმატების ალბათობა 10%-ია, რისკისა და დანაკარგის კი — 90%. ამავე აზრის არიან მედინსკი და სტრეკალოვი. ახალი ტექნიკისა და ტექნოლოგიების დანერგვა და გაბედული შემოქმედებითი არატრივიალური ქმედება, თავის მხრივ კიდევ უფრო აძლიერებს რისკის ალბათობას.

ინოვაციურ ეკონომიკაში რისკებს წარმოქმნის ფუნდამენტური, კონიუნქტურული და შინაგანი ფაქტორები. ფუნდამენტურ ფაქტორებს მიეკუთვნება კონკრეტული ქვეყნის და აგრეთვე, მსოფლიოს პოლიტიკურ-ეკონომიკური მდგომარეობა, კონიუნქტურულ ფაქტორებს – ბაზრის მდგომარეობა, ხოლო შინაგანი ფაქტორებს, ვენჩურული ფირმის შინაგანი გარემო.

ინოვაციურ ეკონომიკაში რისკები იმართება და რეგულირდება როგორც სახელმწიფო, ისე ფირმის დონეზე. სახელმწიფო დონეზე მას ქვეყნის მთავრობა არეგულირებს, როგორც პირდაპირი, ისე არაპირ-

დაპირი მეთოდებით.

პირდაპირი რეგულირება მუდგენდება ინოვაციური ბიზნესის დოტაციურ დაფინანსებაში და აგრეთვე, პროგრამულ-მიზნობრივ დაფინანსებაში. არაპირდაპირ მეთოდებს მიეკუთვნება ინოვაციური ფირმების შეღავათიანი დაბეგვრა გადასახადებით.

ინოვაციურ ბიზნესში შეიძლება წარმოიშვას წმინდა და სპეკულაციური რისკები. პირველი გულისხმობს ბიზნესში ისეთი ფაქტორების მოქმედებას, რომლის შედეგი აუცილებლად არის ზარალი და მათი გავლენის შეცვლა შეუძლებელია. მაგალითად, სტიქიური უბედურება, ხანძარი, პოლიტიკური კატაკლიზმები და სხვა. სპეკულაციური რისკები კი დაკავშირებულია მმართველობით გადანყვეტილებებთან, რომელთა შედეგი შეიძლება იყოს როგორც ზარალი, ასევე — მოგება.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, ინოვაციურ საქმიანობასთან დაკავშირებული რისკები შეიძლება დაიყოს შემდეგ კატეგორიებად:

რისკი, რომელიც მოსალოდნელია ინოვაციური პროექტის არასწორად შერჩევის შემთხვევაში, რისი მიზეზიც შეიძლება იყოს ფირმის ეკონომიკური და საბაზრო სტრატეგიის პრიორიტეტების არასწორი განსაზღვრა, სამომხმარებლო ბაზრის არაადეკვატური შეფასება;

ინოვაციური პროექტის არასაკმარისი დაფინანსების რისკი, რომელიც გამოწვეულია დაფინანსების წყაროს არასწორი შერჩევით. აღსანიშნავია, რომ ინოვაციური პროექტის დაფინანსების წყაროს შერჩევისას საწარმოს აქვს სამი შესაძლო არჩევანი: 1) პროექტის თვითდაფინანსება; 2) დაფინანსება გარე წყაროებიდან; 3) პირველი ორი ვარიანტის კომბინაცია;

მარკეტინგული რისკი, რომელიც დაკავშირებულია ინოვაციური პროექტის რეალიზაციისთვის საჭირო რესურსების მიწოდების შეფერხებასთან და ძირითადად განპირობებულია ტექნიკური თავისებურებებით. ხშირ შემთხვევაში, პროექტის განსახორციელებლად საჭიროა უნიკალური მოწყობილობები, მაღალხარისხიანი მკომპლექტებლები, ან ისეთი მასალები, რომლებიც თავად მოითხოვენ დამუშავებასა და ათვისებას. ამიტომ ზოგჯერ საწარმოს წინაშე დგება პრობლემა, იპოვოს ისეთი მიმწოდებლები, რომლებიც შესძლებენ მის უზრუნველყოფას ამა თუ იმ უნიკალური რესურსით. ხოლო, როცა ასეთი მომწოდებლები არ არსებობენ ადგილობრივ ბაზარზე. ფირმა იძულებულია ეძებოს ისინი საერთაშორისო ბაზარზე, რაც ცხადია, განაპირობებს დამატებით ხარჯებს და წარმოშობს საგარეო ვაჭრობასთან დაკავშირებულ რისკებს;

ინოვაციური პროექტის განხორციელების შედეგად მიღებული პროდუქციისა და მომსახურების რეალიზაციის მარკეტინგული რისკი, რომელიც წარმოიშობა ბაზრის არასაკმარისი სეგმენტაციის გამო, როცა ახალ, მიმზიდველ, მაგრამ მაღალი ფასის მქონე საქონელს ვერ ყიდულობენ მომხმარებლები, აგრეთვე იმ შემთხვევაში, როცა არასწორად

1 ლაზიკიაშვილი ნ., „რისკმენეჯმენტი“ (სახელმძღვანელო), თბ., 2010, გვ. 63.

არის შერჩეული მიზნობრივი ბაზრის სეგმენტი და რისკი წარმოიშობა შემდეგ სიტუაციებში: 1) თუ ინოვაციურ პროდუქტზე მოთხოვნა შერჩეული ბაზრის სეგმენტზე არასტაბილური აღმოჩნდება; 2) თუ არჩეულია ბაზრის ისეთი სეგმენტი, რომელზეც მოთხოვნა ინოვაციურ პროდუქტზე შეფასებულია არასწორად; 3) თუ გაყიდვებისთვის შერჩეულია ბაზრის სეგმენტი, რომელზეც ინოვაციურ პროდუქტზე მოთხოვნა შეზღუდულია;

კონკურენტებთან დაკავშირებული რისკი, რომლის წარმოშობის მიზეზებია: კონკურენტებზე არასრული ან არასარწმუნო ინფორმაციის ფლობა, სიახლეების დანერგვის უფრო ნელი ტემპები კონკურენტებთან შედარებით, კონკურენტების მხრიდან კონკურენციის არასწორი მეთოდებით წარმართვა, რაც ასახვას ჰპოვებს ბაზარზე სხვა მწარმოებლების გამოჩენაში, რომლებმაც შესაძლოა ანალოგიური პროდუქცია შესთავაზონ მომხმარებლებს;

ინოვაციურ პროექტთან დაკავშირებული საკუთრების უფლების უზრუნველყოფის რისკი, რომელიც წარმოიშობა სხვადასხვა მიზეზის გამო. მაგალითად, დაპატენტების პოლიტიკის საკითხებში დაშვებულმა შეცდომებმა შეიძლება ნულამდე დაიყვანოს ფირმის მიერ სიახლის დანერგვით მიღებული კონკურენტული უპირატესობა. არსებობას რისკი იმისა, რომ გაჭიანურდეს პატენტის დარეგისტრირება, დაგვიანდეს ლიცენზიის მიღება დროულად გადაუხდელობის გამო, საპატენტო ორგანომ უარი თქვას პატენტის დამტკიცებაზე და შეაფერხოს მისი გაცემა. გარდა აღნიშნულისა, მოსალოდნელია აგრეთვე პატენტის გაპროტესტების რისკი, რამაც შეიძლება ხშირ შემთხვევაში გამოიწვიოს საპატენტო უფლების გაუქმება;

საწარმოო-ტექნოლოგიური რისკი, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას საწარმოო წუნის, ხანძრის, ავარიის და სხვა შემთხვევაში;

რისკი, რომელიც დაკავშირებულია არასრულ და არაზუსტ ინფორმაციასთან ტექნიკურ-ეკონომიკური მაჩვენებლების, ახალი ტექნიკისა და ტექნოლოგიების პარამეტრების დინამიკის შესახებ;

გაუთვალისწინებელი ხარჯების წარმოქმნისა და შესაბამისად, მოგების შემცირების რისკი;

გარდა ზემოაღნიშნული რისკებისა, ინოვაციურ საქმიანობაზე გავლენას ახდენს ის რისკები, რომლებიც დამახასიათებელია ბიზნესის სხვა სფეროებისათვის:

ეროვნულ ვალუტასთან მიმართებაში უცხოური ვალუტის კურსის ცვლილებასთან დაკავშირებული რისკი;

- სოციალურ-პოლიტიკური ცვლილებების რისკი;
- საგარეო ეკონომიკური რისკი, რომლებიც დაკავშირებულია საგარეო საქმიანობაში შეზღუდვების დაწესებასთან, საზღვრების დაკეტვასთან და სხვა;
- ბუნებრივ-კლიმატური პირობები, სტიქიურ უბედურებასთან დაკავშირებული რისკები და სხვა.

რისკის მართვა წარმოადგენს ერთ-ერთ დინამიურად განვითარებადი სახის პროფესიულ საქმიანობას. იგი მოიცავს შემდეგ სტადიებს: სავარუდოდ რისკის გამოვლენას, რისკის შეფასება, რისკის მართვის მეთოდის შერჩევას და მისი გამოყენებით მიღებული შედეგების შეფასება.

რისკის მართვა, როგორც სისტემა, შედგება ორი ქვესისტემისაგან: მართვადი ქვესისტემა, რომელიც მოიაზრება მართვის ობიექტად და მმართველი ქვესისტემა, რომელიც წარმოგვიდგება მართვის სუბიექტად. რისკის მართვის სისტემაში მართვის ობიექტს მიეკუთვნება: რისკის დაშვება, კაპიტალის სარისკო ჩადება და რისკის რეალიზაციის პროცესში ეკონომიკური ურთიერთობა ისეთ მეურნე სუბიექტებს შორის, როგორცაა: მენარმე და პარტნიორები, კრედიტორი და დებიტორი, დამზღვევი და მზღვეველი, კონკურენტები და ა.შ. რისკის მართვის სისტემაში მართვის სუბიექტად კი მიჩნეულია ადამიანთა სპეციალური ჯგუფი (მენარმე, ფინანსური მენეჯერი, რისკ-მენეჯერი, დაზღვევის სპეციალისტი და სხვ.), რომელიც სხვადასხვა მეთოდის გამოყენებით ახდენს გავლენას მართვის ამა თუ იმ ობიექტზე.

ბევრ ფირმაში შემოღებულია რისკ-მენეჯერის თანამდებობა, რომლის მოვალეობას წარმოადგენს ამა თუ იმ სახის რისკის შემცირება. რისკ-მენეჯერის მმართველობითი ფუნქცია დასახული მიზნის მისაღწევად საჭირო საშუალებებით დროული და კომპლექსური მანიპულირება. აღსანიშნავია, რომ ინოვაციურ საქმიანობაში მნიშვნელოვანია არა რისკების თავიდან აცილება, არამედ მათი მინიმიზაცია, რაც შესაძლებელია შემდეგი ძირითადი მეთოდების გამოყენებით:

რისკების განაწილების მეთოდი გულისხმობს თანაინვესტირება მოძიებას, რათა მიღწეულ იქნას რისკების შემცირება მათი გადანაწილებით პროექტის მონაწილეობაზე. მხარე, რომელიც პასუხისმგებელია კონკრეტულ რისკზე, კარგად უნდა ერკვეოდეს მის სპეციფიკაში, რათა გონივრულად შეაფასოს და აკონტროლოს იგი. ამასთან, იგი უნდა იყოს ფინანსურად მდგრადი იმისათვის, რომ გაუძლოს რისკების სავარაუდო უარყოფით გავლენას. აღსანიშნავია, რომ რაც უფრო ძლიერია თანაინვესტირება ჯგუფი, მით ნაკლებია პროექტის შეჩერების ალბათობა ამა თუ იმ გაუთვალისწინებელ გარემოებათა გამო.

დივერსიფიკაციის მეთოდი საშუალებას იძლევა, ინვესტიციათა მრავალფეროვნების ხარჯზე შემცირებულ იქნას პორტფელური რისკები, რაც გულისხმობს ერთ საინვესტიციო პროექტის გაერთიანებას იმ მიზნით, რომ თავიდან იქნას აცილებული ყველა პროექტის მომგებიანობის ერთდროული ცვლილება ერთი და იმავე მიმართულებით. რისიკანი ფინანსური აქტივებისაგან შემდგარი პორტფელები შეიძლება ისეთნაირად იქნას ფორმირებული, რომ თუ გაუთვალისწინებელი მიზეზების გამო ერთ-ერთი პროექტი აღმოჩნდება წამგებიანი, სხვების მიერ მიღებულმა მოგებამ კომპანია გაკოტრებისგან გადაარჩინოს. დივერსიფიკაცია გულისხმობს ასევე,

პროდუქციის გარკვეულ სახეობაზე მოთხოვნის შემცირებით გამოწვეული რისკის თავიდან აცილების მიზნით ფირმის მიერ სხვადასხვა სახის პროდუქციის წარმოებას;

დაზღვევა, როგორც ეკონომიკურ ურთიერთობათა სისტემა, წარმოადგენს რისკის შემცირების ყველაზე გავრცელებულ ფორმას და გულისხმობს რისკის სხვაზე გადაცემას გარკვეული გასამრჯელოს ფასად, რაც ნიშნავს ზარალის განაწილებას სადაზღვევო ურთიერთობების მონაწილეთა შორის. დაზღვევის შემთხვევაში იქმნება სპეციალური სადაზღვევო ფონდი, რომელიც გამოიყენება სხვადასხვა ტიპის ზარალისა თუ დანაკარგის ანაზღაურების მიზნით. მაგალითად, სადაზღვევო კომპანიაში ფიზიკური და იურიდიული პირები დებენ თანხებს იმისათვის, რომ რისკით გამოწვეული ზარალის შემთხვევაში დამზღვევმა მიიღოს გარკვეული კომპენსაცია. კერძო სადაზღვევო კომპანია წარმოადგენს კომერციულ სანარმო. საქონელი, რომლითაც ის ვაჭრობს, საფინანსო დახმარებაა. იმისათვის, რომ შეძლონ ფუნქციონირება, სადაზღვევო კომპანიებმა უნდა დაფარონ საკუთარი დანახარჯები, რომლებიც შედგება სადაზღვევო პოლისების ასანაზღაურებელი თანხების, ადმინისტრაციული დანახარჯების, ლიკვიდურობისა და გადასახადებისაგან. სადაზღვევო კომპანიებში დიდ როლს თამაშობენ ის ადამიანები, რომლებიც განსაზღვრავენ სადაზღვევო დანაკარგებისა და პრემიების მოცულობას. მათ აქტუარები ეწოდება. ისინი ადგენენ სადაზღვევო ცხრილებს, სადაც აისახება სხვადასხვა სტიქიური მოვლენის ალბათობა და იყენებენ მათ სადაზღვევო პრემიების დასადგენად. სადაზღვევო აგენტები არიან სადაზღვევო კომპანიების ის თანამშრომლები, რომლებიც წყვეტენ, თუ რომელი რისკები, რა თანხებში უნდა იქნეს დაზღვეული. აღსანიშნავია, რომ დაზღვევა გამოიყენება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა პირთა დიდი რაოდენობა განიცდის ანალოგიურ რისკს.

რისკის დაზღვევასთან ერთად გამოიყენება დაზღვევა, რომელიც გულისხმობს პირდაპირი მზღვეველის მიერ დაზღვეულისაგან სადაზღვევო ხელშეკრულებით აღებული რისკის გარკვეული ნაწილის სხვა მზღვეველისთვის გადაცემას ისე, რომ ამ უკანასკნელს დაზღვეულთან სამართლებრივი ურთიერთობა გააჩნია. გადაზღვევის დროს მაქსიმალურად იზღუდება სადაზღვევო კომპანიის ზარალი და ის გაკოტრებისაგან დაცულია. გადაზღვევის მიზანია რისკების განაწილების გზით დამზღვევის დაბალანსებული პორტფელის შექმნა, სადაზღვევო ოპერაციების ფინანსური მდგომარეობისა და რენტაბელობის უზრუნველყოფა, ზეგავლენა პირდაპირი მზღვეველის გადახდისუნარიანობის მაჩვენებელია გაუმჯობესებაზე, ლიკვიდური აქტივების შეთავაზება უშუალოდ მზღვეველისათვის სადაზღვევო შემთხვევების დადგომისას, დანაკარგის სწრაფი რეგულირებისათვის გადაზღვევის გამოყენება მიზანშეწონილია მაშინ, როცა სადაზღვევო კომპანიების რისკის ასაღებად საკმარისი ფინანსური თანხები არ გააჩნიათ. გა-

დაზღვევა რეგულირდება ხელშეკრულების ფორმით. ეს უკანასკნელი წარმოადგენს შეთანხმებას, რომლის მიხედვითაც ერთი სადაზღვევო კომპანია - „ცედენტი“ გადასცემს დასაზღვევად მიღებული რისკის ნაწილს სხვა კომპანიას - „ცესიონერს“. გადაზღვევის ხელშეკრულება პირდაპირ მზღვეველსა და დამზღვეველს შორის სამართლებრივი ურთიერთობის საფუძველია, რომელშიც მოცემულია გადაზიდვების წესები და დებულებები.

რეზერვირება, რომლის დროსაც სანარმო ქმნის სპეციალურ ფონდებს (ძირითადად მოგებიდან) საბრუნავი საშუალებების ნაწილის ხარჯზე. იგი წარმოადგენს სარეზერვო ფონდის შექმნის დეცენტრალიზებულ ფორმას სამეურნეო სუბიექტში, ამიტომაც განიხილება, როგორც დანაკარგის დაფარვაზე საშუალებების რეზერვირება და ხშირად თვითდაზღვევას უწოდებენ. რეზერვირების შემთხვევაში აუცილებელია ოპტიმალური მარაგის განსაზღვრა, ხოლო თუ დანაკარგებმა გადააჭარბა დაგროვილ რეზერვს, რაც მოსალოდნელია დაუგეგმავი რისკის პრიობებში, სანარმო უნდა გამონახოს მათი კომპენსაციისათვის დამატებითი სახსრები.

ჰეჯირება წარმოადგენს ბაზარზე არასასურველი ფასის კონიუნქტურის რისკის შემცირების ეფექტიან საშუალებას. ვადიანი კონტრაქტების დადებით მენარმე თავს იცავს ბაზარზე ფასების რყევისაგან, რითაც ამცირებს თავისი სამეწარმეო საქმიანობის სავარაუდო შედეგების გაურკვეველობის დონეს.

ლიმიტირება გულისხმობს შეზღუდვის სისტემის გარკვეულ წესებს, რომლებიც გამოიყენება კაპიტალდაბანდებების განსაზღვრის, საქონლის კრედიტში გაყიდვის, სესხის გაცემის და სხვა შემთხვევაში, მისი საშუალებით ხდება ფულადი სახსრების ზღვრული დონის დადგენა.

აღსანიშნავია, რომ რისკის მინიმიზაციის მეთოდების კონკრეტული არჩევანი დამოკიდებულია მენარმისა და რისკ-მენეჯერის გამოცდილებასა და ინოვაციური ფირმის შესაძლებლობაზე. ხშირად სასურველი შედეგის მისაღებად გამოიყენება არა ერთი, არამედ, რისკების შემცირების მეთოდთა ერთობლიობა ინოვაციური პროექტის განხორციელების ცალკეულ ეტაპზე. რაც, საბოლოო ჯამში, კომპანიის ეფექტიანი განვითარების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან წინაპირობას წარმოადგენს.

დასკვნა

ინოვაციური ბიზნესი არის სიახლეების შექმნის და გამოყენების პროცესი, რომელიც დაკავშირებულია დიდ რისკებთან.

რისკი ინოვაციურ ბიზნესში შეიძლება განიშარტოს როგორც ალბათობა ზარალისა, რომელიც მოსალოდნელია ორგანიზაციის მიერ სახსრების დაბალანსებით ახალი პროდუქციისა და მომსახურების წარმოებასა და ძველის გაუმჯობესებაში, მოწინავე ტექნიკისა და ტექნოლოგიის ათვისებაში, ორგანიზაციისა და მართვის ახალი მეთოდების დანერგვაში.

რისკები ინოვაციურ ბიზნესში შეიძლება დაიყოს შემდეგ კატეგორიებად:

რისკი, რომელიც მოსალოდნელია ინოვაციური პროექტის არასწორად შერჩევის შემთხვევაში, რისი მიზეზიც შეიძლება იყოს ფირმის (საწარმოს) ეკონომიკური და საბაზრო სტრატეგიის პრიორიტეტების არასწორად განსაზღვრა, სამომხმარებლო ბაზრის არაადეკვატური შეფასება.

ინოვაციური პროექტის არასაკმარისი დაფინანსების რისკი, რომელიც გამოწვეულია დაფინანსების წყაროს არასწორი შერჩევით.

მარკეტინგული რისკი, რომელიც დაკავშირებულია ინოვაციური პროექტის რეალიზაციისათვის საჭირო რესურსების მიწოდების შეფერხებასთან და ძირითადად განპირობებულია ტექნიკური თავისებურებებით.

საწარმოო-ტექნოლოგიური რისკი, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას საწარმოო წუნის, ხანძრის, ავარიის და სხვა შემთხვევაში.

რისკი, რომელიც დაკავშირებულია არასრულ და არაზუსტ ინფორმაციასთან ტექნიკურ-ეკონომიკური მაჩვენებლების, ახალი ტექნიკისა და ტექნოლოგიების პარამეტრების დინამიკის შესახებ.

გაუთვალისწინებელი ხარჯების წარმოქმნისა და, შესაბამისად, მოგების შემცირების რისკი.

ეროვნულ ვალუტასთან მიმართებაში უცხოური ვალუტის კურსის ცვლილებასთან დაკავშირებული რისკი, სოციალურ-პოლიტიკური ცვლილებების რისკი, რომელიც დაკავშირებულია საგარეო საქმიანობაში შეზღუდვის დაწესებასთან, საზღვრების დაცვასთან და სხვ.

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ინოვაციური ბიზნესისათვის ყველა ის რისკია დამახასიათებელი, რაც საერთოდ ეკონომიკისათვის. ეს არის დარგი, სადაც წარმატების ალბათობა 10%-ია, რისკისა და დანაკარგის კი – 90%. ახალი ტექნიკისა და ტექნოლოგიების დანერგვა და გაბედული შემოქმედებითი არატრივიალური ქმედება, თავის მხრივ, კიდევ უფრო აძლიერებს რისკის ალბათობას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. აბრალავა ა., „ეკონომიკისა და ბიზნესის გლობალურ-ინოვაციური პრობლემები“, თბ., 2014.
2. ბარათაშვილი ე., დათაშვილი ვ., ნაკაიძე გ., ქუთათელაძე რ. „ინოვაციების მენეჯმენტი“, თბ., 2008.
3. გვარუცაძე ა., „ინოვაციები ბიზნესში“ (მონოგრაფია), თბ., 2012.
4. ლაზიაშვილი ნ., „რისკმენეჯმენტი“ (სახელმძღვანელო), თბ., 2010.
5. Молчанов Н.Н. Иновационный процесс: организация и маркетинг, Санкт-Петербург, 2012.